

i rodzajach drzew leśnych (sosna, dąb, brzoza, czereśnia, jarzębina), krzewów (kalina, rokitnik), roślin runa leśnego i grzybów. Tekst urozmaicają cytaty dotyczące lasów zaczerpnięte z utworów literatury pięknej oraz fragmenty wierszy. Książka prezentuje także problemy jakie w coraz szerszym stopniu stają się udziałem lasów i leśnictwa w całej Europie: gradacje szkodliwych owadów osłabiające drzewostany, zanikanie ważnych gospodarczo roślin leczniczych i użytkowych, składników runa leśnego, spadek urodzajności obfitujących do niedawna w grzyby kompleksów leśnych. Wystarczy tu przytoczyć podaną przez autorów recenzowanej książki informację, że w ostatnich 10—15 latach produktywność lasów Ukrainy pod względem zbioru grzybów jadalnych spadła o przeszło połowę! Liczne gatunki roślin leśnych umieszczone zostały w czerwonej księdze...

Recenzowana publikacja, dzięki wysokiemu nakładowi, przybliżyła te ważne zagadnienia rzeczywiście szerokiemu ogółowi czytelników. Autorzy wielokrotnie zwracają się właśnie do, nich apelując o troskę i prawdziwie obywatelski stosunek do leśnych bogactw, jako że las jest jednym z najważniejszych dóbr o znaczeniu publicznym.

Maciej Z. Szczepka

VI. Sautin, VI. Fomina, G. Valova i inni: DARY NAŠICH LESOV. Minsk: Izd. Polymja, 1984. Opr., str. 256, ark. wyd. 25,32, 203 rys., 24 tabl., nakład 100 tys., cena 2,40 rbl.

„Dary naszych lasów” to nowa książka popularnonaukowa o tematyce leśnej, a właściwie grzyboznawczo-zielarskiej. Ta praca zbiorowa napisana przez ośmiu wybitnych specjalistów ma charakter encyklopedyczny; jest ilustrowanym przewodnikiem zawierającym najważniejsze i przystępnie podane informacje o jadalnych i trujących grzy-

bach leśnych, owocach leśnych i roślinach leczniczych.

Oprócz krótkich opisów cech makromorfologicznych opracowanych w książce gatunków roślin podano praktyczne wskazówki dotyczące terminów i zasad zbioru określonych organów roślin oraz przepisy ich stosowania, np. w ziołolecznictwie ludowym. Orientację w tekście książki i odnalezienie wiadomości na temat interesującej czytelnika rośliny ułatwiają indeksy: rosyjskich i łacińskich nazw omówionych gatunków. Stosunkowo obszerna (bo dwustronicowa) bibliografia obejmuje książki o ziołach, grzybach i owocach runa leśnego wydane w Związku Radzieckim, ze szczególnym uwzględnieniem publikacji autorów białoruskich; w bibliografii tej umieszczono tylko 1 zagraniczną pozycję literatury: „Jadalne owoce leśne” prof. W. Grochowskiego.

Warto tu zauważyć, że informacje o wartości użytkowej niektórych gatunków grzybów podane w recenzowanej książce odbiegają od danych jakie polski czytelnik może znaleźć w wydawnictwach krajowych (książkach i czasopiśmie). Przykładowo, krowiak podwinięty *Paxillus involutus* i krowiak aksamitnotrzonowy *P. atrotomentosus* określone zostały jako gatunki jadalne, podczas gdy w polskich atlasach grzybów traktowane są one jako odpowiednio: trujący i niejadalny. Według najnowszych badań krowiak podwinięty (olszówka) jest grzybem powodującym u spożywających go ludzi alergię i dlatego może on w niektórych wypadkach powodować ciężkie zatrucia, a nawet śmierć! Należy raczej przestrzegać przed spożywaniem tego gatunku.

Na uwagę zasługuje strona ilustracyjna książki: przeszło 200 starannych rysunków kreskowych przedstawiających leśne rośliny lecznicze i użytkowe oraz niektóre ich fragmenty o znaczeniu diagnostycznym (kwiaty, owoce, nasiona). Na 12 tablicach barwnych znaj-

dują się wizerunki omówionych w książce grzybów jadalnych i trujących oraz niektórych szkodliwych grzybów nadrzewnych (*Fomes fomentarius*, *Heterobasidion annosum*, *Inonotus obliquus*, *Ganoderma lucidum*, *G. applanatum*, *Piptoporus betulinus*) stanowiących jednak źródło substancji biologicznie czynnych i wykorzystywanych dlatego w medycynie ludowej, a ostatnio także instytucjonalnej. Na pozostałych 12 tablicach barwnych przedstawiono niektóre jadalne owoce leśne i rośliny lecznicze.

W książce spotyka się tylko nieliczne, drobne błędy w pisowni nazw łacińskich omówionych gatunków roślin, np. *Verpa bohemica* (zamiast prawidłowego: *bohemica*), *Boletus satans* (zamiast *satanas*), *Oenothera bienis* (zamiast *biennis*).

Książka została wydana bardzo starannie, wyposażona w estetyczną okładkę z ciekawą grafiką. Na wyklejkach po wewnętrznych stronach okładek zamieszczono rysunki kreskowe 85 gatunków roślin umieszczonych w tzw. „Czerwonej księdze Białoruskiej SRR”. Książka zainteresuje z całą pewnością nie tylko białoruskich czytelników: niemal wszystkie omówione w niej gatunki roślin występują także w polskich lasach. Wobec permanentnej nieobecności na krajowym rynku księgarskim jakichkolwiek przewodników zielarskich, atlasów roślin leczniczych i użytkowych, atlasów grzybów, itp. warto sięgać po wydawnictwa radzieckie o takiej tematyce, które w poszczególnych republikach związkowych ukazują się stosunkowo często i w wysokich nakładach, a są u nas dostępne w księgarniach z literaturą radziecką i klubach MPiK. Książka będzie dla każdego miłośnika letnich wypraw do lasu pożytecznym przewodnikiem grzyboznawczo-zielarskim.

Maciej Z. Szczepka

Ignacy Tłoczek: POLSKIE SNYCERSTWO. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1984, s. 134.

Prezentowana książka wydana została w serii „Polskie rzemiosło i polski przemysł”, w nakładzie 30 tys. egz. Stanowi ona syntetyczne ujęcie historii rozwoju polskiego snycerstwa. Książka składa się z 11 rozdziałów, spisu literatury, słownika terminologicznego architektury i snycerstwa oraz zestawu fotografii.

We „Wstępie” (I) autor dokonuje ogólnego przeglądu poszczególnych okresów rozwoju snycerstwa w Polsce oraz wymienia instytucje państwowe i prywatne zajmujące się tą dziedziną sztuki w okresie od XVIII do XX w.

W rozdziale II „Snycerstwo” autor daje krótką informację o sztuce snycerskiej i przeprowadza podział dzieł snycerskich w zależności od takich kryteriów jak m.in. funkcja, przedmiot dzieła, kompozycja itp. Prezentując ramy i formy działalności snycerskiej od średniowiecza do czasów współczesnych podkreśla ściśle związki tej dziedziny wytwórczości z rozwojem szkolnictwa artystycznego, architekturą, zdobnictwem użytkowym i rzeźbiarstwem.

Rozdział III „Drewno” stanowi kompendium wiedzy o drewnie jako surowcu pochodzenia organicznego. W 6 kolejnych podrozdziałach autor omawia podstawowe cechy i właściwości drewna jako materiału snycerskiego, sposoby przygotowania go do obróbki, zasady konserwacji surowca drzewnego i gotowych dzieł snycerskich oraz wymienia czynniki destrukcyjne niszczące obiekty wykonane z drewna. Dokonuje także przeglądu i klasyfikacji narzędzi i przyrządów snycerskich oraz opisuje techniki posługiwania się nimi.

Rozdział IV „Sztuka przedromańska, romańska i gotycka” podzielony na 5 podrozdziałów daje obraz rozwoju sztuki snycerskiej w okresie od IX do XV w. — głównie na przykładach zachowanych do dziś w naturze bądź ikonografii obiektów sztuki sakralnej, budowli obronnych i mebli.